Plaváčkův průvodce

Karlovými Vary

1. Zastavení první. Založení města.

Legendu o založení lázeňského města zná asi každý. Traduje se, že Karel IV. vyrazil na lov do údolí říčky Teplé a štval jelena tak dlouho, až to nešťastné zvíře přestalo bavit a skočilo z útesu hluboko do údolí. Co čert nechtěl, trefil se paroháč přesně do horkého léčivého pramene, otřepal se, vylezl a uzdravil se. Od té doby ho nikdo nespatřil. Moudrý císař okamžitě pochopil, co za zázrak objevil a založil zde město. A kromě jiného si zde prý vyléčil poraněnou nohu. Tolik legenda.

Fakt je, že ve světle dosavadního poznání se jeví nejpravděpodobnějšími letopočty založení Karlových Varů roky **1347 či 1349. Uvádí se i rok 1358, který ale lze vztáhnout pouze na výstavbu opevněného panského sídla, vlastně malého hrádku - dnes z něj zbyla pouze Zámecká věž - v již existující obci. V roce 1370 udělil Karel IV. městu privilegia svobodného královského města.**

Smiřme se tedy s tím, že skutečné datum založení vřídelního města nám historické anály zřejmě už nikdy neprozradí, ale buďme rádi, že tohle město máme, i když to nemělo lehké.

V roce **1582** ho téměř celé zničila obrovská povodeň, v roce **1604** pak lehlo popelem – nedotčeny zůstaly pouze tři domy. V roce **1640** dorazili Švédové – a plenili a drancovali, co jim hrdlo ráčilo. V roce **1759** opět město postihl rozsáhlý požár a 224 domů zmizelo neznámo kam. A konečně v listopadu **1890** postihla lázně největší povodeň v historii Karlových Varů, která způsobila městu obrovské škody. Zničeno bylo na 400 obchůdků a přes 200 domů bylo vážně poškozeno. Zahynul i tehdejší starosta.

Pokaždé si ale karlovarští obyvatelé postavili město znovu, jak sami můžete vidět. Krátká procházka do nejstarší vilové čtvrti ve Varech, která nosívala jméno *„Westend“* a postupně vznikala koncem devatenáctého století, bude nejen cestou prostorem, ale také časem.

Vyrážíme od sochy našeho prvního prezidenta a po pár minutách mineme po levé straně Park Anny Politkovské, což byla ruská novinářka, spisovatelka a politická aktivistka s ukrajinskými kořeny, která měla s Vladimírem Putinem nevyřízené účty, takže byla dne 7. října 2006 v Moskvě zastřelena.

Poznámka: QR kód vám načte první část trasy do aplikace Mapy.cz. Nebo využijte tento přímý odkaz: https://mapy.cz/s/modetuloso.

2. Zastavení druhé. Becherova vila.

Do této krásné vily se z rodiny Becherů nikdo nenastěhoval, poněvadž její stavitel továrník **Gustav Becher** zemřel těsně před nastěhováním. Pak ji vlastnil Spolek pro chemickou a hutní výrobu, který přispěl pouze tím, že v suterénu vystavěl vinný sklípek.

V roce 1938 se stala sídlem krajského velitelství SS, a po válce z ní komunisté udělali Dům pionýrů a mládeže, kde se kromě jiného provozoval letecký modelářský kroužek, což mohu dosvědčit osobně, protože jsem tam svého času pěkných pár letadélek vlastníma rukama vyrobil.

V roce 1987 byl objekt uzavřen a chátral až do roku 2009, kdy prošel citlivou a náročnou rekonstrukcí, která stála devět miliónu korun, přičemž celých osm miliónů dodala „nenáviděná“ Evropská Unie. Dnes v ní naleznete interaktivní galerii pro mladé výtvarníky a vila samotná je kulturní památkou České republiky.

3. Zastavení třetí. Pravoslavný kostel sv. Petra a Pavla.

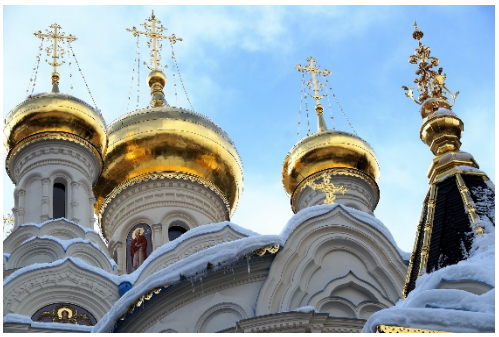

Pravoslavný kostel sv. Petra a Pavla byl vystavěn v letech **1893 – 1898**. Vzorem stavby byl byzantsko-staroruský chrám v Ostankinu nedaleko Moskvy.

Potřebné finance dodala zámožná srbská a ruská klientela. Kostel prošel nedávno dost náročnou rekonstrukcí, která byla dokončena v roce 2015. Stála celkem tři miliony eur, přičemž třetinu financí dalo Rusko a zbytek zaplatili bohatí mecenáši. Kopule kostela jsou opravdu ze zlata – jedná se celkem o **šedesát tisíc plátků čtyřiadvacetikarátového zlata o velikosti osm krát osm centimetrů.** Životnost je odhadována na zhruba třicet let, protože holuby nezastavíte.

4. Zastavení čtvrté. Restaurace Malé Versailles.

Zahradní restaurace se původně jmenovala Cihelna, protože v místě, kde se nachází, od roku 1759 cihelna skutečně stála. Ovšem už kolem roku 1780 byla její část přestavěna na hostinský sál s pěkným zahradním areálem.

Byť se zde ještě do konce 19. století cihly vyráběly, do popředí se stále více dostávala právě restaurace, kterou si obyvatelé Karlových Varů velmi oblíbili.

A nejen oni – roku 1820 hostinec Malé Versailles navštívil dokonce i německý básník J. W. Goethe. I samotný autor tohoto malého průvodce zde v roce 1982 absolvoval maturitní večírek, na němž pivo teklo proudem a svoboda ještě byla v nedohlednu.

5. Zastavení páté. Kostel svatého Lukáše.

Také Angličané nešetřili penězi a složili se na výstavbu kostela v pseudogotickém stylu. Vysvěcen byl v roce **1877** a nyní v něm naleznete muzeum mozkových figurín.

Expozici tvoří nejstarší voskové figuríny na světě, které Vás seznámí se slavnými návštěvníky Karlových Varů, význačnými královskými rodinami, prezidenty, politiky, vojevůdci, diktátory, hvězdami seriálů a hudebních scén, sportovci a dalšími kultovními postavami z celého světa.

A také můžete spatřit čtyřicetiminutový unikátní film o tom, jak lázeňské město vypadalo v letech 1919 až 1934. Kostel samotný je národní kulturní památkou.

6. Zastavení šesté. Zámecký vrch.

Říká se, že všude, kde pobýval Karel IV., objevil se dříve či později hrad. Je proto překvapující, že Karlovy Vary hrad nemají. Jenže to není tak docela pravda. Lázeňské město kdysi hrádek mělo a vy stojíte na místě, kde v roce **1604** lehl popelem. Zachovala se pouze jeho věž, která byla později přestavěna na městskou hlásku. Jenže v roce **1759** také vyhořela, a v tu chvíli dostali radní bezvadný a ekonomicky přínosný nápad. Nechali celou věž zrekonstruovat a celkově přestavět s tím, že z ní budou fanfárami vítat velmi vznešené hosty. Pochopitelně nikoliv zadarmo. Jak celý byznys fungoval? Jednoduše.

V podkroví byl vybudován byt věžníka, což se ukázalo jako velmi praktické opatření, poněvadž zaměstnanec nemusel běhat neustále nahoru a dolů, čímž si ušetřil nejen nohy, ale také drahocenný čas. Mohl tak vesele troubit od rána do večera. **Nápad se rychle ujal.** Věžníkova manželka pobíhala každý den po městě a nabízela přijíždějícím návštěvníkům tuhle bezvadnou službu. Jakmile zinkasovala obnos, který se pochopitelně lišil dle významnosti hosta, vyslala tehdejší obdobu e-mailové zprávy – své děti, které pelášily na věž, předaly tátovi zprávu a peníze, podle jejíž výše se pak troubilo buď tiše a krátce, nebo hlasitě a předlouze. Věžník přitom vyvolával jméno a případný titul platícího hosta. Bezva služba. Dnes už se netroubí a v horním patře věže najdete útulnou a nepříliš drahou restauraci. Alespoň na místní poměry.

7. Zastavení sedmé. Rozhledna Diana.

Stojí na kopci od roku **1914** a nabízí kouzelný výhled na město i jeho široké okolí. Když máte kliku a není šmourno. Kousek bokem stojí restaurace i s tanečním sálem, kde se konávaly společenské akce tanečních kurzů pro mládež, třeba závěrečné plesy. Už v roce **1909** byla v provozu lanovka, takže dostat se na ples ve večerních róbách až tak velký problém nebyl.

Potíž vyvstala až s koncem společenské akce, především v zimních měsících, když nadešel čas návratu domů. Lanovka totiž svůj provoz končila poměrně brzy, a tak cesta dolů kopcem po křivolakých pěšinkách byla dost adrenalinovým zážitkem.

Když počty podvrtnutých kotníků, zlomených nohou a naražených kostrčí přesáhly únosnou míru, byly podobné společenské akce přesunuty do dostupnějších částí města.

Dnes je tu kromě restaurace také *Motýlí dům*, jehož návštěvu vřele doporučuji. Zde následuje pauza na oběd v místní restauraci a po ní druhá část krátké poznávací trasy.

Poznámka: QR kód vám načte druhou část prohlídky do aplikace Mapy.cz. Nebo využijte tento přímý odkaz: https://mapy.cz/s/dokasohoga.

8. Zastavení osmé. Městské divadlo.

Výstavbu městského divadla měli na svědomí dva architekti, které už jsme měli tu čest poznat. **Fellner a Helmer.** Ostatně tihle pánové vyprojektovali více než dvacet objektů, kromě jiných i Sadovou kolonádu, k níž ještě dojdeme.

Stavba divadla trvala pouhé dva roky a obsahovala spoustu kvalitních protipožárních opatření, protože katastrofa, která postihla pražské Národní divadlo, byla ještě v živé paměti.

K dobru mohu dát jednu nepříliš známou zajímavost. Z lóže, který byla určena těm nejvýznamnějším návštěvníkům, je výhled na jeviště velmi špatný, téměř nulový. Protože v té době nebylo tak důležité vidět, ale být viděn.

9. Zastavení deváté. Vřídlo.

Jedním z nejslavnějších karlovarských rodáků je nejspíš **David Becher**. Narodil se roku 1725, vystudoval v Praze na Univerzitě Karlově, a chvíli se pak potuloval jako lékař po Vídni, kde ho to ale moc nebavilo, takže se vrátil do rodného města a změnil systém lázeňské péče k nepoznání a jednou provždy. Fascinovala ho balneologie a přezdívalo se mu **Hippokrates Karlových Varů.**

Do té doby totiž byla léčba spíše utrpením. Tehdejší lékaři totiž doporučovali sedět v kádích s léčivou z Vřídla tak dlouho, až kůže pacienta začínala praskat.

Domnívali se, že tímto způsobem odcházejí veškeré nemoci. Dnes se tomu říká *„detoxikace“*. Pak nějakého filutu napadlo, nejspíš nešťastníka, který se málem rozpustil, že by možná nebylo od věci zkusit tu vodu také pít. Zjevně to ale nebyl žádný myslitel, poněvadž místo střídmého srkání z pítek nutil lázeňské hosty konzumovat vodu po vědrech. Spousta pacientů pak raději předstírala zázračné uzdravení, aby těmto mukám unikla.

Až přišel doktor David Becher a ukončil trápení hostů. Vymyslel a uvedl do reality procedury a střídmé popíjení léčivých pramenů, které se udržely dodnes. Jeho heslem bylo „pít a chodit“, což jak uvidíte na kolonádě, pacienti dělají dodnes.

Jistě ale víte, že rodina Becherů, která prý žila ve městě **od roku 1537**, přinesla městu nejen návod, jak pít vodu, ale obohatila celý svět o zázračný bylinný likér. Který ovšem karlovarští obyvatelé moc často nepijí. Nejslavnější karlovarský gejzír umí být pěkně nevyzpytatelný.

Málo se to ví, ale čas od času se stávalo, že vřídlo na nějaký čas zmizelo, aby se dříve či později objevilo někde jinde. Tenkrát ještě nebyl vrt samotný regulován a pravidelně kontrolován, takže zmizení horkého pramene zapříčinilo odliv návštěvníků a vyvolalo paniku mezi obyvateli, kteří byli na platících hostech existenčně závislí.

Dnes už se to stát nemůže. Stavba, kterou vidíte dnes, byla dokončena **roku 1975** a nesla jméno Gagarinova kolonáda. Sochu slavného kosmonauta už zde nenajdete (fotografie pochází z roku 1982), našla odpovídající místo karlovarském letišti. Mimochodem - tuhle obludnou stavbu karlovaráci nikdy nepřijali za svou, stejně jako hotel Thermal, a dodnes nemohou komunistickým plánovačům přijít na jméno.

Pramenů je celkem patnáct, ale jen třináct je dostupných veřejnosti. Samotné vřídlo je po dlouho trvající náročné rekonstrukci opět v provozu. Mělo by tryskat až do výše 14 metrů.

10. Zastavení desáté. Tržní kolonáda.

Nebo také *Dřevěná kolonáda.* Stojí zde od roku **1883**, stála pouhých 10 000 tehdejších zlatých a na svědomí ji mají vídeňští architekti **Fellner a Helmer.**

Na jejím místě se kdysi nalézaly úplně první karlovarské lázně. Traduje se, že zde byl do skály vytesán široký kamenný stolec, na němž sedával už císař Karel IV. a v léčivém prameni si máčel nohu zraněnou v bitvě u Kresčaku.

Později tu stávala stará radnice, ale ta byla roku **1875** stržena, načež bylo vypsáno výběrové řízení na výstavbu další kolonády. Radní vybírali a přebírali dodané návrhy tak dlouho a pečlivě, až nebyl vybrán nikdo. Podobnost s moderními výběrovými řízeními je čistě náhodná, ale přesto vás asi nepřekvapí, že výstavbu dostali na starost dva pánové, kteří o něco dříve stáli u zrodu Sadové i Vřídelní kolonády.

Zadání prý bylo strašně jednoduché a znělo nějak takto: *„Pánové, nemáte po ruce náhodou nějaký nápadíček na provizorium, co s tímto volným místem?“* Pánové ho měli a výsledek můžete spatřit na vlastní oči. V devadesátých letech minulého století bylo takřečené provizorium citlivě zrekonstruováno. Najdete zde tři prameny, ale ani jeden vám myslím chutnat nebude.

11. Zastavení jedenácté. Mlýnská kolonáda.

Mlýnskou kolonádu postavil architekt Zítek v letech **1870 – 1881**. Spousta obyvatel města tehdy nadávala, že se do starobylého lázeňského města nehodí, protože je příliš moderní. Inu, stavitelé to nikdy neměli jednoduché.

Dnes je hlavním korzem určeným lázeňským hostům, ale málo se ví, že už před ní tu stála kolonáda jiná. Dřevěná. Říkalo se jí prostě *„Dupárna“.* Podlaha celé stavby totiž byla ze dřeva a každý krok se ozýval široko daleko.

Měšťané bydlící v těsné blízkosti si neustále stěžovali, protože lázeňských hostů přibývalo, polední klid se nedržel a úděsné zvuky se ozývaly i v noci, poněvadž v každé společnosti se najdou lidé zlomyslní, kteří dupají jenom a pouze pro zábavu.

A tak nakonec městští radní vypsali architektonickou soutěž, kterou vyhrál již zmíněný Zítek. Hlavní podmínkou soutěže byla absolutní absence dřeva. Navržena tedy byla kolonáda kamenná, ale ani Zítkovi se nepodařilo prosadit původní návrh, v němž kolonáda byla dvoupatrová. Radní prostě jedno patro zrušili a po dlouhých deseti letech bylo hotovo. Karlovarákům ale stavba k srdci nepřirostla, takže hned ze startu obdržela několik hanlivých označení. Kupříkladu *Kuželková dráha* nebo *Záhon mrkve.*

Čas ale rozjitřené mysli zahojil a **Mlýnská kolonáda** nesmí chybět ve sbírce fotek žádného turisty. Objevila se také v několika filmech. Vlasta Burian se zde proháněl při natáčení filmu Tři vejce do skla. O mnoho let později pak Josef Abrhám jako nenasytný vrchní, kterého honilo celé chlapecké osazenstvo tehdejší střední ekonomické školy, mě nevyjímaje.

12. Zastavení dvanácté. Dům Petr.

Dům Petr je jedním z nejstarších barokních hrázděných domů v Karlových Varech. V době své výstavby se nacházel těsně za městskou branou, ze které vedla cesta do Chebu. Začátkem osmnáctého století přesně tady končilo město Karlovy Vary.

Dům se původně jmenoval **U zlatého vola**, ale dnes na něm najdete pamětní desku, připomínající návštěvu jedné velmi slavné osobnosti. Ruského cara Petra Velikého. Dům ale nedostal jméno na jeho počest. Deska je připomínkou události, která se seběhla hned naproti. Tam kdysi stával dům U páva, při jehož výstavbě v roce **1711** pomáhal zedníkům vlastnoručně samotný car. Dům nese jméno po jednom z nájemců – Johannu Petterovi.

Po druhé světové válce v něm byla zřízena kinokavárna, což byl takový předchůdce dnešních multiplexů. S jedním rozdílem – smělo se tam kouřit a popíjet alkoholické nápoje, což jsem si mockrát osobně vyzkoušel. V roce **2000** proběhla kompletní rekonstrukce, ale kinokavárna už znovu zprovozněna nebyla.

13. Zastavení třinácté. Sadová kolonáda.

Zde se opět vyřádili již vícekrát zmínění vídeňští architekti Fellner a Helmer. Dodnes se dochoval pouze zlomek celé stavby, která se nazývala **Blanenský pavilón** podle železáren, v nichž se vyráběly litinové díly, ze kterých je kolonáda smontovaná. V pavilónu byla koncertní hala a také restaurace. Sloužil jako společenské centrum, v němž se hrálo a tančilo, za doprovodu slavného Karlovarského lázeňského orchestru.

Tehdejšími populárními hity byly především skladby **Karlovarský valčík** a **Lázeňská polka**.

Nejspíš nevíte, že Karlovarský lázeňský orchestr byl založen dirigentem Labitzkým už v roce **1835**, takže patří k nejstarším orchestrům vůbec. A drží jeden primát – **20. července 1894** se ve zdejším Poštovním dvoře (který je už delší dobu bohužel uzavřen) uskutečnila evropská premiéra Dvořákovy Novosvětské symfonie. A to se svolením autora samotného.

V roce 1966 byl pavilón stržen a zůstalo pouze to, co vidíte. Napít se můžete z Hadího pramenu, ale Becherovka to není.

14. Zastavení čtrnácté. Hotel Thermal.

Stavba betonového monstra, s jehož podobou a necitlivým zasazením do lázeňské zóny se karlovarští rodáci nikdy nesmířili, trvala deset let a padlo jí za oběť více než třicet historických domů. Od roku 1967 do roku 1977, kdy byl hotel slavnostně otevřen. Každoročně se v něm koná mezinárodní filmový festival, což bylo také důvodem k výstavbě této moderní stavby.

Jak už to tak chodilo – příkaz dorazil z Moskvy. První festival se zde konal už v roce 1946, tehdy ještě jako nesoutěžní.

V roce 1956, po Stalinově smrti, poprvé vzali na milost festival i filmaři ze Západu, protože za Chruščova došlo v Sovětském svazu k takzvanému tání. Tím se dostal festival do kategorie A. Bohužel Karlovy Vary nemohly nabídnout nejen dostatečně kvalitní zázemí, ale dostatek ubytovacích kapacit. Promítalo se na koleně v Zotavovně Moskva. To je dnešní Grandhotel Pupp.

Z Moskvy proto přišel jasný pokyn: musíte zajistit dokonalé technické podmínky pro pořádání festivalu, stůj co stůj, a ukázat Západu, že Československo dokáže uspořádat takový festival jako to umí Francie či Itálie. KSČ proto vytýčila zásadní úkol: postavit velkolepý festivalový palác, který měl celému světu reprezentovat přednosti socialismu a jeho převahu nad kapitalismem. Od tohoto politického zadání k jeho realizaci uplynulo v podmínkách řízeného československého plánovaného hospodářství téměř 20 let.

Od té doby ho tu máme a přísahám – pořád si na něj nemůžeme zvyknout. 😊

15. Zastavení patnácté. Alžbětiny lázně.

Lázně byly založeny roku 1906 a pojmenovány po císařovně Elizabetě – Sissi, která Karlovy Vary také navštívila. Za socialismu se jim říkalo *lázně V.*

Alžbětiny Lázně jsou v současnosti posledními skutečně veřejnými lázněmi ve městě. Takže pokud si hodláte zaplatit procedury, nebo navštívit bazénový komplex, nikdo vám bránit nebude. Jenom budete muset sáhnout hlouběji do peněženky.

Ale tak to bylo ve Varech odjakživa, kromě socialistické éry, kdy se do města jezdilo i na tři týdny takzvaně *na křížek.*

Jenže to už je jiná historie, která se týká především mě, poněvadž jsem zde poznal svou manželku, a ta by vás nezajímala ani za mák.

Pokud ale ano, můžeme vyrazit příští rok jinou zajímavou trasou, a navštívit třeba i nedaleký hrad, kam Karel IV. rád jezdíval. Pod jeho hradbami se nachází skvělý domácí pivovar a malé muzeum tohoto božského nápoje.

Osobní účast Plaváčka jako průvodce je možná po předchozí domluvě.

Zastavení poslední.

Díky za pozornost a jdeme na pivo do **restaurace Ventura Pub Evropák**, která je vyhlášená skvělou kuchyní a rychlou obsluhou.

Zpracoval:

- Miloslav Lešetický, karlovarský rodák, nyní v emigraci na východní výspě naší republiky – **Prajzské**.
- Za svůj profesní život vyrobil asi dvě stovky webových prezentací a podílel se na dokončení knihy **CSS – hotová řešení**. Nyní se nachází ve **webdesignerském** důchodu.
- Píše si svůj **Blábolník** a vydal jednu **humoristickou knihu**, kterou si můžete zakoupit na **tomto místě**.
- Je vlastníkem účtu na **Twitteru** i **Facebooku**.
- Kdybyste shledali jeho průvodce Karlovými Vary užitečným, je k dispozici PayPal **plavacek@plavacek.net**.
- Autor děkuje za pozornost.